

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Nc/3/2019
Identifikačné číslo spisu: 8119207792
Dátum vydania rozhodnutia: 09.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8119207792.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého F. Z., narodeného XX. S. XXXX, bývajúceho v Košiciach, E. X, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, so sídlom v Košiciach, Staničné nám. 9, dieťa matky F.. H. Z., bývajúcej v Z., H. S.. X, a otca F.. Q. Z., bývajúceho v Z., E. X, zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Juraj Ferenčník, PhD., so sídlom v Košiciach, Krivá 23, o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 29 P 105/2019, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 7 CoP 100/2019, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach JUDr. Frederika Zozuláková, JUDr. Agnesa Hricová, JUDr. Imrich Völkai, JUDr. Denisa Novotná Mlinárčiková, JUDr. Diana Chlebovič Solčányová, JUDr. Marianna Hrabovecká a JUDr. Ludvika Bodnárová nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 7 CoP 100/2019.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 7 CoP 100/2019 otec maloletého dieťaťa podaním z 10. júna 2019 uplatnil námietku zaujatosti voči sudcom Krajského súdu v Košiciach z dôvodu, že starý otec maloletého dieťaťa F.. F. Z., ktorý je v súčasnosti podpredsedom Krajského súdu v Košiciach, je objektívne osobou s právne významným vzťahom tak k sporu (má záujem, aby bol maloletý v jeho domácnosti s matkou, ktorá je jeho dcérou), ako aj k stranám sporu (matka maloletého dieťaťa je dcérou a otec maloletého dieťaťa zaťom).

2. Sudcovia krajského súdu senátu 7 CoP JUDr. Frederika Zozuláková, JUDr. Agnesa Hricová, JUDr. Imrich Völkai a JUDr. Denisa Novotná Mlinárčiková, ktorému bola podľa rozvrhu práce vec pridelená na prejednanie, sa k obsahu vznesenej námietky vyjadrili a zhodne uviedli, že vo veci sa necítia byť zaujatí. So starým otcom maloletého dieťaťa JUDr. Jozefom Kurucom majú profesionálny vzťah a k účastníkom konania, k ich zástupcom ani k prejednávanej veci nemajú žiadny vzťah. Zastupujúcim senátom je senát 8 CoP v zložení JUDr. Diana Chlebovič Solčányová, JUDr. Marianna Hrabovecká a JUDr. Ludvika Bodnárová. Sudcovia tohto senátu taktiež uviedli, že nemajú vzťah k účastníkom konania ani k ich zástupcom.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) v spojení s čl. I § 5 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších zmien a doplnení] preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu v zmysle § 49 ods. 1 C.s.p. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

- a/ k sporu, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu a rozhodnutia o spore, alebo
- b/ k stranám sporu, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom pomere (tak pozitívnom alebo negatívnom) k nim, alebo
- c/ k zástupcom strán sporu (viď vyššie b/).

4. Explicite je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu, a to vtedy, ak sudca rozhodoval spor na súde inej inštancie (§ 49 ods. 2 C.s.p.). V prejednávanom spore o takýto prípad nejde.

5. Nezávislosť s nestrannosťou s odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

6. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

7. Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť (§ 49 až § 51 C.s.p.) sa v civilnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie sporu nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh strany sporu (§ 52 C.s.p.), alebo na základe oznámenia samotného sudcu (§ 50 ods. 1 C.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 ods. 1 C.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy SR), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania prideleného sporu možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

9. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti

rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (vid' napríklad Piersack c. Belgicko).

10. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu sporu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno (pre vnútornú potrebu). Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (vid' napríklad Hauschildt c. Dánsko). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu.

11. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [vid' tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu a k stranám sporu, resp. aj k ich zástupcom. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo) a vyvolávajú relevantnú obavu z nedostatku zaujatosti.

12. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania sporu), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danému sporu, stranám alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

13. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (vid' tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

14. Z uvedenej judikatúry ESĽP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

15. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudcov je potrebné konštatovať, že sudcovia sa necítia byť zaujatí, pretože podľa ich tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich zaujatosti. Otec maloletého dieťaťa v námietke tvrdí, že medzi matkou maloletého dieťaťa a podpredsedom Krajského súdu v Košiciach existuje príbuzenské prepojenie, ktoré by mohlo ovplyvniť sudcov pri prejednávaní a rozhodovaní predmetnej veci. Vyjadrenia namietaných sudcov neindikujú v tejto rovine odôvodnené pochybnosti, nepotvrdzujú tvrdenia otca maloletého dieťaťa a tieto eliminujú vysvetlením, že účastníkov

konania ani ich právnych zástupcov nepoznajú a sú bez pomeru k veci.

16. Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry EŠLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

17. Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 49 ods. 1 C.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Frederiky Zozulákovej, JUDr. Agnesy Hricovej, JUDr. Imricha Vólkaia, JUDr. Denisy Novotnej Mlinársikovej, JUDr. Diany Chlebovič Solčányovej, JUDr. Marianny Hraboveckej a JUDr. Ludviky Bodnárovej, a preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania tohto sporu.

18. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.